
מראה מקומות- עניני הלכה

יבמות דף נח'

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן
רב דקהל שערי תפילה
פסעיק, ניו ג'רסי
AsherMillman@gmail.com

לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

בענין עדים ביבום והשקאת סוטה

- המשנה למלך הביא בשם הריא"ז שכשם שגירושין וקידושין בעי עדין ה"ה יבום והמייבם בלא עדים לא עשה ולא כלום. וכן הוא שיטת הרמ"א והבית שמואל. ולפי"ז הקשה ברע"א על גמ' שלנו שמאי קושית הגמ' בשומרת יבם שקדם בעילתו לקו"ס, הא תיפ"ל שבא עליה בלא עדים. ותירץ שבלא עדים מנ"ל שבא עליה ואאת"ל שבא עליה ב' פעמים בכל פעם בפני ע"א עדיין אינו מועיל שקו"נ בכלל דיני נפשות שבענין ב' עדים ולא עדות מיוחדת. [ובאמת ע"ש בביאור הגר"א שהוכיח מקושיא זו שלא כדעת הרמ"א].
- ובאמת הא שנקט הגרע"א שקו"ס בסוטה נחשב דיני נפשות ולכן צריך ב' עדים ממש, ע"ש בהערות שחקר בדין זה של השקאת סוטה אם באמת נחשב כמיתת ב"ד להתחייב ב' עדים אם לאו ועכ"פ מרע"א מוכח שדינו כמיתת ב"ד להתחייב ב'. וע"ש במנחת קנאות שהאריך הרבה בזה.
- משנה למלך הל' יבום פ"ב הל' ד'
  - רמ"א אבה"ע קסו' ב'
  - בית שמואל אבה"ע קסו' ב'
  - שו"ת רע"א מהוד"ת צד
  - ביאור הגר"א שם ס"ק ט'
  - הערות שם ס"ק טו'
  - מנחת קנאות סוטה ג:

נשים. הלכות יבום וחליצה פ"ב

שם אס בעל בלא מאמר קנה ומקשין והמנן לוקח ומתחילין מכת מרדות ומדבנן דרב מנודו דמאן דמקדש צדיקה:

ג הבא על יבמתו. הכל מביא שם רשע פ' הבא על יבמתו (דף נ"ג:). במשנה ובגמרא ופי' קנה שזנה בנחלה ויולאה בנטל אס בלא להזיאה:

ד ברא בשנתוביון. שם מנובאר בגמרא נפל מן הגג ונתקע (*והסוהו רבינו שכור לגפל מן הגג ונתקע וישן) הוא שגיגע לשכרותו של לוט וזהו שכתב שאינו מכיר כלום וכפי"ד מהלכות אישות כחכ שפין קידושיו קידושין ומתשפין בדבר זה:

ה יבמה שנתוביון. פ' צ"ט (דף ק"א:). משנה היבמה שאמרה בתוך ל' יום לא נבעלה ויפין אותו עד שיתלחץ לה אחר שלשים יום מנקהש המנו שיתלחץ לה וזמון שהוא מודה אפילו לאחר י"ב חדש כופין אותו עד שיתלחץ לה. ובגמרא הקשו עד שכופין אותו לתלחץ נכפשו לייבם ומיך רב בגיטותה ואלא מתמתה דיה שפין שמתן לה גט קודם בעילה פסקה ע"י עגמו מניח יבמה שאמרה בתוך ל' יום לא נבעלה פין שהוא אומר בעלתו בין שהוא אומר לא נבעלה כופין אותו שיתלחץ לה לאחר ל' יום מנקהש המנו שיתלחץ לה היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא נבעלתי ויולאה בנטל הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אע"פ שחזר ואמר לא נבעלתי לריכה גט וחליצה הנהו שניהם מודים דלחץ נכפשו דרנבא אמר להו רבא תלזו לה ושבו לה גמרא לאלתר א"ל רב שרביא לרנבא והמנוא לריכה גט וחליצה א"ל רב מניח מניח ע"כ בהלכות מ"ה גמרא. ועמה אבא רב דרבי רבינו. מ"ט יבמה שנתיבמה וכו' הוא דין המשנה שהמנוא כשהגט יולא מתמתה דיה ופירשו ז"ל דהגט יולא נתן ונכפשו דלי קודם יבמה אפילו לא נבעלה יום היתה היא נאמנת לומר לא נבעלתי כיון דליכא דאיקרא מוקי נפשיה מלבעול. וכחך רבינו ואם עדיין לא גירש כופין אותו שיבעול או יחלוץ ויזיאי בנטל כן היא עיקר הדין, ויש ספרים כחכ בן או יולאה בנטל וטעמו קופר הוא ודוראי גט בלדד אינו פוטרם כיון שאומרת

לא נבעלתי אלא מרתי בעי והטעם לזה דכיון דלחוי אמר בעלתי חיישין לה וזריכה גט וביין דלחוי אמרה לא נבעלתי לריכה חליצה חליצה דלענין אסורות ספקא הוא לדין וחוה דין הכריחה דקמיני הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אע"פ שחזר ואמר לא נבעלתי לריכה גט וחליצה וי"מ אומרת לא נבעלתי אע"פ שחזר ואמר לא נבעלתי לריכה אלא חליצה אכל אחר ל' לריכה גט לפי שהיא נאמן לומר בעלתי וחליצה משום דלחוי שיהא אנפשה חמיה דאיקרא ואין נראה מדברי רבינו כן אלא מרי בני דקוסא דבתייהא בכל זמן הן בין לאחר ל' בין בתוך ל' ועי"ל שמה שאמרו הנהו שניהם מודים וכו' שהוא אפילו תוך ל' ואע"פ שלא אמר מעיקרא בעלתי שלא כדברי רש"י ז"ל שפירש ומעיקרא אמר בעלתי והטעם דכל שכנסה איהו יולאה [בלא גט] אע"פ ששניהם מודים שלא בעל משום דכיון שכנסה מתמתה בעל שמה יאמרו יבמה שנתיבמה יולאה בחליצה וז"ל ראה לזה ממש"ש שם בעל מנייה הון צדיקה דר"ט מר"ג כרמה מרי א"ל וכי מפני שאנו סומן ומנקהש חיאקרי ליה ופרש"י [נדאע"ג] אסורין יבמה לא נבעלתי לריכה ודאי לא מתקרא דמקרא כונס את אהא בעל לאלחר ע"כ. אלאה אפילו לקולא אמרינן דחוקת כונסה נבעלה וא"כ היאך מהיה מותרת בלא גט זה נראה דעת רבינו שכתב גט שאס דוקא כשהוא אומר בעלתי היה לו לכחזר אע"פ שחזר ואמר לא נבעלתי. וכן נראה מן הלכות.

וה א עור שם סמ"ג שם: ב עיין בטור שם בסוף הסימן: ג טור שם ס"ו קס"ו סמ"ג עיין ג"כ נ"ב: ד עיין בטור שם בסוף הסימן: *כן הוא בס"א ופ"ל והוא ממירא לרבה שם: *לשון הגמרא להחיה בבורח וכן הוא בס"א: *בדפוסים ויזיאה יבמה שנתיבמה וגרשה בתוך ל' יום ואמרה לא כו' אומר בעלתי טופין וכו':

לחם משנה

רבינו דעבי גט לדעת רבינו הוא כאלן דכיון דנגמרו סימניו והולד פוטר מן המורה היה די בחליצה קמ"ל דעבי נמי גט ורש"י ז"ל על ההיא דיוזא בנטל פ"י ומיהו בלא חליצה כפי נראה דפי' כן אליבא דר"י אבל אליבא דר"ל ודאי דמתייבש עיניו כמנובאר שם לעיל בגמרא דלפוטרה בנטל לריכין שיבעול פשם אחרת וקשה קלמ למה הניח ריש לקיש שהוא הלכה ופירש בלא הלכתא וגרשה דפירש הניחא יתר מפשט הלשון ויתר יולאה בנטל דמשמע לחודיה ואע"ג דר"ל מתחין דעבי נמי חליצה סגי בתלחץ כן נ"ל:

פ"ב ה יבמה

פ"ב ה יבמה שנתוביון אומרת בתוך שלשים יום לא נבעלתי וכו'. וכחך ה"ה ופי' ז"ל דנהו ז' נתן נכשיו דלי קודם כניסה אפילו לאחר שלשים יום היטה וכו'. קשה דהא אמר שם רב אשי בגמרא (דף ק"ב:). תסם [כותב] גט ליקמו הכא [בירין] גט *למאמרו ופירוש דנתן גט ליקמו ונפסקה עליו ומתלוקמס הוא דמד אמר דבעל אחר הגט ודי בנטל דיש צדיקה אחר גט וחד אמר שגריך חליצה מפני שעדיין לא בעל והשחם חוקשי ליה אמאי לאחר שלשים יום מנקהש כיון דלאקי בתייהא דנתן לה גט א"כ היא נאמנת כיון דליכא דאיקרא מוקי איניש נפשיה ואולי לא אמרו כן אלא לומר דר' אמי לא מוקי ההם גט ליקמו הכא גט למאמרו וכו' משום הך כנרא וכוון שכן מה שאמר כשגט יולא מתמתה דיה ע"כ אחר כניסה ומ"מ קשה מניין להם שר' אמי ור' אשי חולקים בהא דילמא לא בעי ר' אמי לחוקשי בבתייהא ב' גיטין כרב אשי אבל לענין הך כנרא לעולם דמודה ליה וגם לריכין טעם למה לא פסק רבינו כרב אשי דהוא בתרא. עוד כתב ה"ה והטעם לזה דכיון דלחוי אמר בעלתי וכו' קשה דהא בסוף הלשון כחך לדעת רבינו דלפילו דשניהם אומרים לא נבעלתי לריכין גט משום דחוקת דלחר שכנסה בעלה ואין כחך כאלן דמשום דלחר לא נבעלתי לריכין גט וז"ל בלא חליצה ה"ה כן אלא לקמור הניכסא שגורם בדברי רבינו שיכפו אותו לבעול או יולאה בנטל וטעמיהו דמתייבש ליה להך דלחר בעלתי ועדיין לא נחת ה"ה לבאר פירוש זה בלשון רבינו דלחוי כן חדש וילמד ועוד שמה שאמרו הנהו שניהם וכו' השחם לר' לדמות הניכסא עם הפי' שפירשו רוב המפרשים ולא רצה להכניס *בגמרא גרסינן ליהלמו:

משנה למולך

פ"ב ג הבא על יבמתו בין בשוגג בין במיזד. כחך הטור ס' קס"ו דהיינו דוקא כשנפלה מן המערה והיא קופה אצל נפלה לו מן האירוסין אינו קונה צדיקה שוגג וטעמו מהא דתמן אלא הניכסין ואחר שחייבין ומאמרינן בגמרא מתי קנה רב אמר קנה לכל וטעמו לא קנה אלא לנכסין האמורים בפרשה ואוקמוהו בלשונא בתרא מן האירוסין ד"ה לא אכלה ובמנו המוספות והרא"ש דלענין חרומה לאו דוקא דה"ה לירשה ולעטמה לה ולהפיר נדריה. ועיין במ"ש החס"ד פ"ד דסוטה (דף כ"ד) ד"ה ורבי יומא דוק:

מגדל עזי

נתבון [לחטיה בבותל] עד מ"מ. פרח הבא על יבמתו (דף נ"ג:). ה יבמה שנתיבמה עד אחר שכנסה. ציבנות פרח צ"ט (דף ק"א ק"ב:).

דף השבוע
Daf A Week
ל"ג ברוך בענייני וברכה גרוס ע"ה
By Mr. & Mrs. Duvy Gross

נשים. הלכות יבום וחליצה פ"ב

הגהות

ו מי שמת והייתה אוחתו. משנה פרק כ"ד (דף כ"ד). מזה בגדול לייבם ואם קודם הקטן וזה ופגמתי מ"ר והיה הבכור מכאן שמנהו בגדול לייבם אשר חלד פרט לחלוטת ורבינו פירש שיש הפסוק דרך המדרש ואמר שאשר חלד הוא על האם שילדה

ז לא רצה הגדול לייבם. משנה בפרק המולך (דף ל"ט). מזה בגדול לייבם לא רצה מהלכין על כל האחים לא רצו חזרין אלא בגדול ואומרין לו עליך מזה או חלוק או יבם מלה בנקטן עד שיגדלו או בגדול עד שיצא ממנה"י או בחרש או שטוה אין שומעין לו אלא אומרים לו עליך מזה או חלוק או יבם:

ח אמר הגדול המתניו לו. כבר נבאר זה: **ט** וכן אם היה הגדול. זה ויגדול עד שיצא ממנה"י הנזכר במשנה ופי' ז"ל *קטן הנזכר ר"ל גדול בשנים וקטן ומתניו:

י יבמה הראויה. כך העלו בהלכות בפרק שומרת יבם וכן דעת המפרשים האחרונים ז"ל משום דק"ל דלמאן יבום קודמת למנהו חליצה כמו שנבאר פ"ג. וכמו רבינו ויפין את יבמה לחלוק לה והיה כפי דעתו ז"ל שכתב בהלכות אישות פ"ד שחייב אם הבעל לגרש אשתו כשהוא מורדת ושומרת מאיס עלי וכו' ביבמה שטופין היבם לחלוק לה ומה שאמרנו מנקשים בקלס מתוקמים הוא בנימית כחובה אבל אם היה מפקדת כחובה קופין הבעל לגרש והיבם לחלוק והי דעתו ז"ל. וכבר הארכתי שם בדעות החולקין עליו וכמנתי שאין לקטוף על רבינו דוה. ומקלמם המפרשים כתבו שאם היה יבם שאינו הוגן שאין כותבים עליה אגרת מרד וכן נראה עיקר שלא אמרו על זה מנהו יבום קודמת: ואם היתה אחיו נשים רבות. דיעין אלו שכתב רבינו מענין מרד היבמה לא נבארו בפרט בגמרא אבל הם יוצאים מהיקש קבר כמו שאבאר בכל אחד מהם. ומ"ש שאותה שהיבם מובע לייבם היא המורדת הוא ברוב שכיין שאי אפשר לייבם אלא החמה לחליצה והוא כפי דעתו שכתבתי בסמוך: **יא** היו היבמין רבים ותבעו. זה מהבאר ממה שנוכר למעלה מזה בגדול לייבם וכיון שהיא אינה רוצה להתייבם למי

*[ע"י בלח"מ]

המשנה זו הרי זו מורדת: **יב** אמר הגדול איני רוצה. ג"ו מהיקש קברא שכיון שמנהו בגדול והוא אינו רוצה לייבמה אין כאן בחירה לאחד משאר האחים שהרי הייתה ממונתה למי שהמנהו זו והעבדו בה ממנהו ולא מחמתה וכמו רבינו מאחר שמתקבל הגדול שמנהו זו כולן שוין. ועל זה כתבו בהשגות: א"א וא"ך יאמר שכוין (דף כ"ד). ויש שם גירסאות חלוקות וגירסא רבינו הימה מנהו בגדול לייבם לא רצה הולכין למעלה אבל רש"י ז"ל גורס בגירסא הראש"ד ואמר דלם לא כן קממיתין דפרק המולך היא ולמה לן הא דלמי קשישא וליגרסא זו הסכים הרשב"א ז"ל אם הגדול אינו רוצה בה וכו' וכו' מובעה והיא מולה עממה בשלישי הרי זו מורדת. ויש שכתבו ספרי רבינו בכאן נוסחה שנושבת שכתבו בזה והוא רוצה רוצה בזה מהס הוא אינו רוצה בה הרי זו לא מרדה וזה טעם מהבאר במ"ש רבינו למטה בזה על שמהלך זה ולא רצה חזרין אלא זה שכתב וכו' ועיקר הנוסחה כאן והוא רוצה בה ומה שמדע רבינו בכאן הוא שכיין שמתקבל הגדול אין לאחד מהם קדימה על האחר וכפי גירסא שכתבתי אבל אם אומר שהיא מולה עממה זה אינו רוצה בה כבר ביאר הוא ז"ל למטה שפיר זו מורדת: ולא עוד אלא אם היה וכו'. דעת רבינו שלל שהגדול שהמנהו זו אינו רוצה לייבם והוא וכו' שם קדימה לאחד משאר האחים ושמה רוצה זה שהיא מולה עממה זו לייבם אין דיעין אותה כמורדת עד שידע אם הלה רוצה בה אם לאו וכו' שם עמבאר למעלה על שאם הקטן כאן וגדול בנימית הים שאין הקטן יכול לומר המתניו על אחי שהמנהו זו והיה נראה שכל שאין בשריו שלא מובל היא לומר הרי היא ממתנת אוחו ז"ל שכיון שהגדול כאן ועליו המנהו והוא אינו רוצה בה וימלא שאין המנהו נעשים כתפוחה היא היא יוכלה לטעון עממה זו אבל למעלה אין כאן אלא זה ועליו היא המנהו כיון שאין כאן אחר. זה וכו' שם בדעתו ז"ל:

יג באו שתי בנות. כפי הרשב"ד *הרי בואו שתי בנות. כפי הרשב"ד ז"ל וא"ך יאמר שכוין שוין וא"י רוצה בגמרא דמי דלמי קשישא מנהו בגדול לייבם לא רצה הולכין אחר גדול אלא כל הגדול מבידו הוא קודם למנהו ע"כ: **יד** הגנת הראב"ד

הה"ד בולן שוין. כפי הרשב"ד ז"ל וא"ך יאמר שכוין שוין וא"י רוצה בגמרא דמי דלמי קשישא מנהו בגדול לייבם לא רצה הולכין אחר גדול אלא כל הגדול מבידו הוא קודם למנהו ע"כ: **יז** באו שתי בנות. כפי הרשב"ד ז"ל וא"ך יאמר שכוין שוין וא"י רוצה בגמרא דמי דלמי קשישא מנהו בגדול לייבם לא רצה הולכין אחר גדול אלא כל הגדול מבידו הוא קודם למנהו ע"כ: **יח** הגנת הראב"ד

ואתו עד שיבא וייבם אותי אבל זה אינו רוצה בו אין זו מורדת. ואומרים לזה שאינו הגדול התובע אותה אם רוצה לחלוק לה וליתן לה כתובה חלוץ. ואם לאו הרי רצתה שתשב עד שיבא אחיה והואיל ואין לך דין קדימה עליה: **יט** באו שתי בנות וכל אחת מהן חוזרין אצל זה שתבע אותה לייבם והיא אינה רוצה בו. ואומרין לה אין כאן מי שרצה לייבם אלא זה א טור שם סי' קס"א סמ"ג שם: ב טור סי' קס"ה סמ"ג שם: ג גס זה שם:

משנה למלך
קטן גמור ואינו יכול לפטור בה בטל חליצה ששם שקודמין ונידוהו לייבם עדים כן יבום וחליצה לייבם עדים ע"כ:
ט וכן אם היה הגדול במדינה אחרת בו. (*א"ה"ה עיין בסמוך הלכה י"ב):
יב ולא עוד אלא אם היה אחר בזה במדינה אחרת בו. כפי הר"ה וכו' שם עמבאר למעלה וכו' **גמרא** ז"ל עיין בגדול כאן סי'. וחלוק זה שכתב הר"ה ז"ל דק וקלס הוא ואין לזה דלא דמי להאי דלמי דהתם הו עמבאר דשמוי מנהו לא משתיין וכוין דתלה בני שאינו כאן לא מתקיים מלמ

מגדל עזו
ו מי שמת והייתה אוחתו. פרק המולך (דף ל"ט): **ז** לא רצה הגדול על טופין אותו לחלוק. ביבמות פ"ב (דף כ"ד): **ח** אמר הגדול על יבם או חלוק. פרק המולך: **ט** וכן אם היה הגדול על יבם או חלוק. פרק המולך: **י** יבמה הראויה לייבם עד ששאר האלמנות. פרק אשפי (דף ס"ד): **יא** יבם היו היבמין רבים עד בולן שוין בו' עד לא מרדה. פ"ב דיבמות (דף כ"ד): **יב** הראב"ד ז"ל וא"ך יאמר שכוין שוין וכו': וא"י אומר זו מחלוקת ומה היא מנימין קדמונים בין רבותיה בעלי המוספות והספיקים הישנים פ"ב דיבמות (דף כ"ד) בגמרא ממתינין למנהו בגדול בו' שם גורסין בזה דלמי קשישא לא רצה הולכין אלא קטן ופרי"י אלא קטן ממנו שהוא גדול משאר האחים ופסקן כן ויביע עמדי בשעתו וכו' הר"ה ז"ל מקולו בשיטתו זה עמדה הראב"ד ז"ל וגירסא מפורשת ויחר אונם ר"מ ז"ל רוח דחרש וטעמים רבים נעטמו מזה דירשמו ספרדים מקובלת זו והיא אלא הולכין אלא אחין אלמנה טולן שוין ועוד שהרי משנה שנינו אוחה בזה הלשון פרק המולך (דף ל"ט) מנהו בגדול לייבם לא רצה הולכין אלא האחים לא רצו חזרין אלא בגדול ואומרין לו עליך מזה או חלוק או יבם ועוד דלמי מיהא כי גירסא א"י קשישא חלוק עם המשנה מ"מ לא שנקיין מתמינין ועדיין כתייבא והינה חתמה כ"ש שהיא יחדלה וחסם מתמינין מוספתא סתמה רבי ועוד דלמי ר"י בכל התלמוד הלכה כההה משנה ועוד דהא סוגיין בגמרא לילה שקיל ועמי ומנימין מיהה כהה מכלל הלכותה היא החליצת קשישא לא מומידי מיהה מכלל דלא קים ליה בניהו לא לא מיתמיא כי ר' יהודה וכו' ר' אושעיא ולא מומידין מיהה בני מדרשא ובס ר"י אלפס ז"ל סתייה מן ההלכות דפ"ג מקמי הא ממתי דפרק המולך ויבם מרומיטו בעלי המוספות כן גורסין ומסתיימין וכן הוא בירושלמי ועל כן הסכים יפה ר"מ ז"ל: **יג** ולא עוד אלא אם היה אחד בו' עד כיון כל מורדת. פרק המולך נבאר הידנים ופ"ב דיבמות ופסק המדיר (דף ע"ה) ופרק אשפי (דף ס"ד) וכוליה סוגיין מוכיח כי היבם והיבמה שוין:

כל

בית שמואל

אבן העזר

סימן קסו

הלכות יבום

בית שמואל

שלג

סעיף ב' א עד שיקדשה בכסף. ואומר לה המקדשי לי נמאמר יבמין. אע"ג דיהיב לה כסף, מ"מ לאו קדושין גמורים הם, שהרי אשת אח היא והמורה לא המירטה אלא כסדר המנהג, וביאה הוא דכתיב, לכן בקדושי כסף או שטר עדיין לא קני לה לגמרי ואם רוצה לפטורה זריכה גט ותלילה, וביאה קונה לגמרי ואין צריך תלילה, עיין ברש"י יבמות ג"ב ע"א ד"ה נתון. ומשמע משלטי גבורים ד[ואף] אם קידש לפני עדים ובעל לא נגמר הקנין אם לא היה היחוד לפני עדים, דמנהג כן היא שיהא דוקא לפני עדים כמו התלילה שזריכה להיות לפני עדים, ואם לא היה לפני עדים זריכה גט ותלילה אם רוצה לפטורה, כן ג"ל ממשמעות השלטי

אחריו (מ"י סוף פרק זה בור"ג) וכן אם הוא דר צין הגויס או צין הדיוטות שאין יודעין סדר תלילה אין לדיינין לילך אחריו ויאלץ כופין אותו לילך למקום ועד ויפטור יצמתו (הגהות אלפסי פרק מצות חליצה^א).
ב ה"מ התורה אין צריך לקדשה אלא בא עליה דוחכמים תקנו שלא יבוא עליה ביעד ציונים ומקורות ב) סנהדרין י' ע"א מדפי הר"ף. ג) שלטי גבורים יבמות ל"ה ע"א מדפי הר"ף את א' בשם ריא"י. ד) טור.

גבורים ע"ש רש דף תמ"ה (שם ריש ל"ט ע"א מדפי הר"ף בשם ריא"י). ומשמעות הג"ה בסמוך [בסוף הסעיף] לא משמע כן, דהא כח דין זה כשנא עליה בלא מאמר, משמע ד[ואם] עשה כבר מאמר אין צריך להיות לפני עדים, וסבר ד[דוקא] כשבעל בלא מאמר, דלא דינו כקדושין וצריך להיות דוקא לפני עדים, משא"כ אם כבר קידש אותה אין צריך עדים כמו כשנא דעלמא. ולימא, כי קדושין לא שייך בה ולעולם הביאה הקנין זריכה להיות לפני עדים, ו[לפ"ז] אם לא היה לפני עדים, אין כאן קנין מדאורייתא אלא מדרבנן אף בקדש ובעל. ויש לומר ד[הג"ה] בסמוך קאי על הנצח ואין צריך [להזור] ולקדש, ע"ז כמנ דוקא שנא עליה לפני עדים, אבל אם נא בלא

מורי זהב

[ב] אלא כופין אותו לילך כו'. פירוש, אם הוא בענין שיש עליו כפייה לחלוץ כדרך הנזכר בסימן שקודם לזה [סעיף א-ב]:

באר הגולה

סעיף ב' ג. מנואלר שם [יבמות] דף נ"ב ע"א. ד. זרימא וגמ' שם.

ביאור הגר"א

ב. וכן כו'. ג"כ מזה הטעם [הג"ל במק"א]:

באר היטב

שם י"ב חושב. מקור צורך [קלעין] סי' י"ד ע"ש. "אם שלמו בעד הינם לנזל לעיר היבמה, אם פירשו לו ע"מ שאין ליתול כלום מהאזותין ולא שטר טרסין, אין היבמה חייבת ליתן לו כלום, ואם לא פירשו אלא כמנו לו כסמם שיעור, חייבת היבמה מן הדין לפדוע לו האזותיו ושטר טרסו כפי מה שיראו שלאוי ליתן. רש"ד"ס חלק אה"ע"ו סי' ק"י". ועיין בעצמות הגרשני סי' י"ב. אם מעכשיו את היבם שלא יפט מעיר גוף י' מדקום עד שיתלך או יבס, עיין מה"ג בהגהת ז"י סעיף א'.

ובתשובת הרב"ז ח"א סי' רפ"ג כתב וז"ל, כיון דעיקר טעמא הוא משום דבעינן זקני עירו, הילכך אם שניהם היו דרים בעיר אחת והלך משם לעיר אחרת, אם קבע דירתו במקום אשר הלך לשם, זקני אותה העיר נקראו זקני עירו והולכת אחריו, ואם לא קבע שם דירתו, אע"פ שדעתו לעקור דירתו מעירו הראשונה, כופין אותו לביא אחריה שהרי עדיין אין לו זקני עירו, וכ"ש אם דעתו לחזור למקומו. ואם היו דרים בשתי עירות והיבם הלך מעירו לעיר אחרת ולא קבע שם דירתו, ואם העיר אשר היבם יושב בה עתה קרובה ליבמה יותר מעירו הראשונה, זה נהנה וזה אינו חסר וכופין על מידת סדום והולכת היבמה אחריו. ואם לא קבעו שניהם דירתם בשום עיר, כיון דליכא זקני עירו כופין אותו לביא אחריה, עכ"ל ע"ש. הנה מבואר שהר"ב"ז היה שלא כדעת הב"ש, שדעת הב"ש היא דאף אם היו דרים בשתי עירות, אם הלך ממקומו הוא מוכרח לביא לעירה, והיינו שמפרש דברי הג"י בשם הרא"ה דבכל גווני קאמר שהיבם צריך לילך אחר היבמה אם היבם הלך מעירו, אף שהיו דרים בשתי עירות, ודעת הרב"ז דבכה"ג היבמה הולכת לעירו שהיה רד מתחילה וכופין אותו לביא גם הוא לשם, והיינו שמפרש דברי הג"י בשם הרא"ה שיבת ציון סי' י"ז ששאל על ענין כזה במעשה שהיה היבם מתושבי ק"ק קעלין ויצא משם, והיבמה דירתה בק"ק פראג, והרגיש החכם השואל בהסתירה שבין דעת הב"ש לדעת הרב"ז בזה. והוא ז"ל השיב על זה באריכות, ומסיק שלדעתו הדבר עומד בספק אם נעשה כדעת הב"ש או כהר"ב"ז, ובפרט דבתשובת מהר"י בן לב ח"א סי' (י"א) [י"ג] מפקפק על גוף דינו של הרא"ה ז"ל ועושה זה להלכה רופפת הואיל ולא נמצא בפוסקים ראשונים דבר מזה כו', וכפי הנראה גם הרמ"א ז"ל אחז לדינו של הרא"ה לספיקא דדינא ולכן נקט דרך שלילה שאין כופין היבמה לילך אחריו, ולא כתב גם סיוע דברי הרא"ה אלא כופין אותו לביא אחריה, והיינו משום דר"ה רוצה לילך אחריו, וגם את היבם אין בדינו לכופו שיבוא שהוא שאין כופין את היבמה כה"ג לילך אחר היבם, ואין נזין בה דין מורדת אם אינה רוצה לילך אחריו, וגם את היבם אין בדינו לכופו שיבוא אחריה, ודלא כהב"ש שהוסיף על לשון רמ"א אלא כופין כו'. וע"ש עוד בסוף סי' צ"ח שכתב שראה בתשובת מהר"ט צהלון סי' רע"ז דברים מהמהימים, שהוא מפרש דברי הרא"ה שהיבם עדיין לא עקר דירתו מצפורי רק שהלך משם דרך אקראי בעלמא לסחורה או כיוצא בזה, ושגם בזה פסק הרא"ה שכופין את היבם לילך אחר היבמה, ועל זה קא מתמה הרב מהר"ט"ץ למה לא נאמר שהוא יחזור לעירו וגם היא הלך אחריו לשם כו'. ובמאת זה אינו, דאם לא עקר דירתו רק שהלך באקראי, בזה לא דיבר הרא"ה כלל, דפשיטא שב"ד של עירו הם עדיין זקני עירו, רק דברי הרא"ה הם בעקר דירתו מצפורי ועדיין לא נתישב בקביעות בעיר אחרת כו', עכ"ד ע"ש. וכתב עוד שם בסי' צ"ז דנראה שכל עיקר הדין דיבמה הולכת אחר היבם הוא אם הם מתקוטטים מי ילך אחר מי, אבל אם שניהם נתרצו ונתפשרו שהיבם ילך לחלוץ לעירה של היבמה או לעיר אחרת שאינה של שניהם, אין מקום לדינים אלו, וכן הוא המנהג בכל בתי דינין, שאם היבם והיבמה באים לחלוץ שמסדרים להם חליצה ואין משגיח אם הוא עירו או עירה. וצ"ל הטעם, מאחר דדרשינן ביבמות דף ק"א [ע"ב] להתייר ב"ג הדיוטות דכתיב בישראל [וברים כ"ו ו'] לרבות כל דהו מישראל, א"כ ממילא נתרבה גם ב"ד של עיר אחרת דג"כ הוא כל דהו מישראל, ומה דקפיד הכתוב להיות בזקני עירו ולמעט זקני עירה, הוא רק לענין תביעת היבמה להיבם להתירה מחבלי העיגון, אבל בעיקר החליצה אין קפידא מאחר שכבר נתרצו שניהם לחליצה ובהרו להם ב"ד לחליצה יהיה באיזה ב"ד שיהיה אף שאינן זקני עירו ולא זקני עירה. ושם בסי' צ"ח האריך עוד בזה, והביא דמהרש"ל ב"ש"ש פרק מצות חליצה [סי' מ"א] נראה מדבריו שגם בימיו היה המנהג שלא להקפיד בחליצה שתהיה דוקא במקומו של היבם, ותמה על זה וכתב שאינו מנהג של תורה כו', א"כ נראה שדעת מהרש"ל דנכון לקבוע המנהג שתהיה החליצה במקום היבם, אך באמת אין לחוש לזה כי יחיד הוא הרש"ל בדבר זה וכל הפוסקים לא חשו בזה כלל, וכן מבואר מדברי השאלות דרב אחאי [סי' קנ"ד] בסדר החליצה ובספר הישר לר"ת [חינושים יבמות] סי' ח"י"א והרא"ה בספר החינוך [מצוה תקצ"ט] שכולל השמיטו ולא הזכירו שתהיה החליצה במקומו של היבם, והיינו מטעם שכתבתי כו'. וגם בתשובת ב"ח החדשות סי' צ"ה כתב להדיא דהאי זקני עירו אינו מן החיוב ולא חזינן לרבנן קשישי דנהיגי הכי, ומעשים בכל יום שהיבם בא לב"ד א"כ אף היבמה כו', ולכן מנהג של ישראל תורה היא, ע"ש באריכות: ג. לילך למקום ועד. עיין בתשובת שיבת ציון סוף סי' צ"ז מ"ש בזה, ועיין במשנה למלך פ"ד מהלכות יבום דין א':

ראש פינה - עקבי הבית

מיוזמות שהרי לא נקנית כלל, ולזה פירש דבריו דמיייר שעשה מקום מאמר שבו קונה מקלט ואח"כ כשבעל קונה קנין גמור, ולזה (קונה) [קאמר] כשבעל בלא עדי יחוד אינו קונה אותה קנין גמור. ולימא כי קדושין לא שייכא כו'. ר"ל, שהי הביאה אינה קדושין אף בלא מאמר, רק קנין, ואפ"ה זריכה עדים, א"כ אף נמאמר עכ"פ זריכה עדים להקנין. על הבבא ואין ואין צריך [להזור] ולקדש כו' אבל אם בא בלא עדים או צריך כו'. וזהו דוקא בלא מאמר, אבל נמאמר

במהרות שליועג ירושלים תש"ה הוא סי' ס

עדים או נריך לקדשה מאחר דאין כאן קדושין דאורייתא, ולא מיישגין צוה שמה יאמרו ד[ב]ניאה לא קנה, [ו]כיון לניחא כאן קנין דאורייתא אלא מדרבנן, לא מיישגין כולי האי דצדנר דרבנן. ולא דמי לקדושין ע"י שליח דלעיל סימן ל"ו סעיף ר"ג, דשם מקודשת מדאורייתא. אלא כד"מ [אות ג' בקצור] לא משמע כ"פ: א) ואם קידשה בשטר וכו'. איני יודע מה חידש צוה דהא נכלל ג"כ דצדנר המסנהר. גם מ"ש

שיקדשה בפני עדים בכסף (ה) או בשטר והוא נקרא מאמר. הגה ה"א וחס קדשה בשטר נמי מקרי מאמר (מגיד משנה פ"ב) ואפילו נתן לה פרוטה ואמר לה הרי את מקודשת לי כוונתו וקדושי אתי הרי זו מקודשת דהו כמלוה ופרוטה (ריב"ש סי' קס"ב) וזריכה גם כן חופה אחר קדושין כמו שאר אשה (ח) ויכול לעשות מאמר על ידי שליח כמו בשאר קדושין (שם) סי' א). וי"א אם בא עליה בלא מאמר קנה ואין צריך לחזור ולקדש ומכין אותה מכת מרדות (ק"א) דוקא שצא עליה בפני עדים.

כד"מ [באר"ך] דין זה נשם המגיד פ"ב מיבום ה"א, ג"כ מנוה, דהא משמע כן בכל [ה]סוגיא, א"ע [ד] צדנרייתא [יבמות] דף נ"ב [ע"א] תני כוונתו דמאמר נתן כסף, כ"כ דשטר כוונתו מ"מ כל המשניות [שם ג' ע"א ע"ב] [ד] עשה מאמר וכל [ה]סוגיא איירי הכל בין כסף בין בשטר. ואפשר דפירש המגיד דמקדש בשטר, ועיין סימן כ"ט מ"ש [בהג"ה ובסק"י] אם מקדש בשטר עליו:

ציונים ומקורות (ה) מגיד משנה פ"ב מיבום ה"א. ב"י. (ו) מיבום ה"א. (ז) דלעיל סימן כ"ח סעיף י"ד. (ח) הגהות מרדכי יבמות סוף סי' קי"ט. ד"מ אות ב' בקצור. (ט) בריב"ש. (י) טור. (יא) שלטי גבורים יבמות ל"ט ריש ע"א מדפי הרי"ף בשם רי"א. ד"מ אות ג' בקצור.

ביאור הנ"ל

סעיף ב' ג. בפני עדים. כי בלא עדים אין הקדושין כלום, כמ"ש בקדושין ק"ה א': ד. בכסף או בשטר. יצאנו שם [המובא בבה"ט אות ג' ד.], וכן פירש"י ב"ש קדושין [ב' ע"א] נמתי' ד"ה [ב]ניאה. וכן משמע מדקאמר שפירק הנה על יצמתו [יבמות נ"ד ע"א] ניאה גומרת כו', מדנקט לשון גומרת ולא משמע כן, דלמר שם ד"ש פ"ה דיצמות [ה"א] ונפ"א דקדושין [ה"א] אחרו מאמר צימיה, הרי את מקודשת לי כסף וצוהו כסף, [ועמ"ש] [ד] יצוין מגיד משנה, פ"ב מיבום ה"א: ה. ואם קידשה כו'. ר"ל דצוהו, כמ"ש ב"ש ע"י [יבמות נ"ב ע"א] וכושט"א. והרמב"ם [פ"ב מיבום ה"א] וטור השמינו דין שטר, שסבורים דקדושת הגמלא [שם] על מ"ש כ"כ, והלא נחבאר ולא היה לו לומר אלא שמקדשת בשטר, אלא לתקופתו אין מקודשת בשטר, וז"ל נתוספתא [שם פ"ב ה"ב] וירושלמי [ה"ל בסק"ד] רק קדושי כסף, ונכפשו ש"ע של הרב לא היה כחוב או בשטר, שגם צדנרי"ם וטור לא כתבו בשטר, והמגיד משנה כתב שם מנמ' ה"ל: ו. ואפילו כו'. ר"ל, אף שמה שאמר בקדושי אתי אינו כלום, מ"מ מקדשת מתמת הפרוטה, כמ"ש [ד] ה"ו וזריכה כו'. הנהו מרדכי [יבמות סוף סי' קי"ט]. הו"א מ"ש ש"ע שם כ"ט ב' ואלא לענין מסירה כו'. אלא ז"ע, דהוא דוקא לית שמה [שם ע"א], ועיין רש"י [שם] [כ"ה] [נ"ח] ב' ד"ה דצדנר כו' דהא חופה כו', אלא ש"י"ל דשם מדאורייתא, וז"ע: ה. ויכול כו' כמור כו'. דהא קי"ל כרבנן שם י"ט ב' דגמרי מקדושין: ט. ודוקא כו'. כמו גבי קדושין. [הגמ"ר] ד"מ [אות ג' בקצור] נשם [הגמ"ר] [הגהות אלפסי, שלטי גבורים שם ריש

ע"פ
מחבר
התורה
ע"פ
כונתו
לרש"י
בדקדוקו
מ"ל
דכתב
דחוקו
דחוקו
דחוקו

פתחי תשובה

סעיף ב' ד. והוא נקרא מאמר. כתב בספר בית מאיר, בסימן קנ"ט סעיף ג' מבואר [ו]תורת יבם שזינתה מותרת להיבם, ואם זינתה אחר המאמר, הוא בחלוקת ההו"ט [יבמות ג"א ע"ב ר"ה אין] [והראב"ד] [א]הורב אב ב"ה, הובא ברשב"א שם ד"ה והא דאמר [כמו שכתבתי בסימן מ"ד [סעיף א'] בשם, עכ"ל ע"ש. ועיין מה שכתבתי בסימן ה"ל סק"ב, גם עיין ב"ש לקמן סימן קע"ח סק"ג: ה. ויכול לעשות מאמר על ידי שליח. עיין בתשובת בית אברהם [אה"ע] סי' קי"ט אות ג' שהעיר בזה דאפשר היינו דוקא ביבם אחד, אבל אם איכא שני יבמים, לא מצי שום אחד מהם לעשות מאמר ע"י שליח, ע"פ מה שפירש בתשובת נודע ביהודה [קמא אה"ע] סי' ס"ד דראוי לומר שלא לקדש אשה ע"י שליח דהוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחריה, ותיקן שם דכיון שהיא בעלת בחירה והיא מתרצית לזה, ממילא אין רצונה באחר ולא הוי חב לאחריה, ולא דמי למציאה, יעו"ש. וא"כ י"ל דהיא דלא תליא ברצונה לא מהני שליח, דהוי חב לאחריה. ולפ"ז היכא שהאח השני הוי מצי ליבמה בע"כ, מיקרי חב לאחריה. ואף [דבתי ב"ש] [דברי"ש] סי' א' עובדא דירידה הוה בב' יבמין, מ"מ אין ראייה, דשם אחד מהם היה מאנוסי הוה, משא"כ בב' יבמין שכל אחד יוכל ליבם. ושוב דחה זה, ד"ל ד"מ לא מיקרי חב לאחריה כיון דלדינא אסור ליבם בכיאה בלא מאמר, דמנגדינן ליה, ומאמר אין עושין אלא מדעתה כו', ע"ש ע"ד: ו. ודוקא שבא עליה בפני עדים. דין זה הוא משלטי הגבורים בשם רי"א [יבמות סוף פרק בית פרוטה ע"א] וקצת תימה שלא הרי"ף [וכמ"ש ב"מ אות ג' ע"ש. ועיין במשנה למלך פ"ב מהלכות יבום דין ד' דמתחילה נסתפק בדין זה, דאפשר כי היכי דגורית הכתוב הוא ביבמה שאפילו שניהם שוגגים או אנוסים ואפילו היתה ישנה קנה [נדלקמן סעיף ד'], ה"נ דא"צ עדים, ולכפוף הביא בשם שלטי הגבורים ה"ל שצריך עדים ע"ש. ועיין בספר שער המלך שם שהביא ראייה ברורה לזה מתוס' קדושין י"ב ע"ב ד"ה משום פריצותא ע"ש. ועיין בתשובת נודע ביהודה תניא [אה"ע] סוף ג' קמ"ח הזכיר ג"כ דין זה בשם המשל"מ שעה"מ, וכתב דראית השעה"מ כנונה מאד ע"ש. וקצת תימה שלא הזכיר דין זה בשם הרמ"א ז"ל. ועיין בספר יד המלך פ"א מהלכות יבום [ה"א] שכתב דנראה דטעמו של השלטי גבורים מה דס"ל דיבום בעי עדים, היינו כיון דזו היא איבעיא אם קדושין תופסין ביבמה לשוק או לא [יבמות צ"ב ע"ב וצ"ו ע"א], ואם קדושין תופסין בה יש נפקא מינה ביבום גם לענין קדושין באם פשטה ידה וקיבלה קדושין מאחר, דאם עדיין לא קנה היבם איז הקדושין תופסין בה, ואם כבר קנה אותה ביבום אזי היא

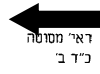
ראש פינה - עקבי הבית

מקדש א"ל לחזור ולקדשה אף בלא בעל עדים, רק לנריך לנעול עדים. מאחר דאין כאן קדושין דאורייתא כו' אלא מדרבנן כו'. לנארה אינו מונק, דנראה דאם לא היה מאמר כלל רק ניאה בלא עדים אין כאן אפילו דרבנן, כמו בקדושין בלא עדים דלית מקדשת אף מדרבנן דלעיל סימן מ"ז סעיף ב'. והיינו רוצה לפרש דכרו דבוק דקאי על ניאה בלא עדים שהיה מאמר מקדש, אן צוה פשוט דא"ל לקדש מחדש, ואולי אף צדנר בלא עדים וכלא מאמר מקדש הוי ג"כ מדרבנן, אבל לא דעמי מנין לו. ולקדושין ע"י שליח כו'. דמבואר לעיל סימן ל"ו סעיף ו' דאין לו לחזור ולקדש שלא יאמרו כו', ע"ש. ועיין סימן ל"ד סק"ה צ"ש, כמזכיר דדוקא גבי שליח יש לחוש שאמרו קדושין ע"י שליח לא מהני, אבל בקדושין ע"י עמו אין חשש זה, וז"ע למה לא תירין גם כאן, אלא אלא ב"מ לא משמע כו'. דאם כתב ועיין [ב]הגהות אלפסי כו' אבל בלא עדים לא קנה כו', משמע דקאי על הקנין לא על חזרת קדושין. ואני רציתי לפרש דהרמ"א קאי על מ"ש ומכין אותו מכת מרדות, והיינו משום דצדנר פריצותא שקדש צדנר, וע"ז כתב דהיינו דוקא שצא עליה עדים דהו פריצותא גדולה

גליון מהרש"א

ב"ש סק"ב. ולא דמי לקדושין ע"י שליח. כקמן ל"ו סעיף ו': ושם ב' בהג"ה. דהוי כמלוה ופרוטה. לעיל סימן כ"ח סעיף י"ד:

ולא נקט לה אפילו דרך חידוש דין [ומדברי חוספת סס דכתבו דמיירי בשעת ראייה היו כשרים אין ראייה דס"ל הכי, דיש לומר דספיקא להו דקרובין נשומתיהן היינו קרובים להמלה והלוה וכמ"ש נתי"ש] רק דבא לחדש דאפילו הו גוססין לא מקרי מחילתו נכשרות ודין זה ז"ע טובא. לד (יג) ולענ"ד יש להציא ראייה (7) ממ"ש הב"ש (סי' קס"ו סק"צ) דיבוס ז"ל בפני

עדים כמו כל קדושין וגיטין, ולכאורה קשה מה דפרכין בסוטה (דף כ"ד ע"ב) דכוותה גזי שומרת יבם וכו', הא משכחת צבא עליה שלא בעדים, וראיתי דגם הב"מ הקשה כן, ולזה ז"ל דצממנ"פ צליכא עדים מנא ידעיין דקדמה שכיבתו, דלמא צאמת לא צא עליה, ואף דמשכחת צבא עליה צי פעמים בכל פעם בפני ע"א, דיבוס לא חלה דכה"ג לא מקרי עדי קדושין כמ"ש הר"ן

ביאורים

התקיים בשתיקה, ובגמ' ר"פ שבועת הפרקון ל"ו א' פריך דבשלמא כת השני' חייב דכבר כפרה כת הראשונה ואין עדים אחרים לו, אבל ראשונה למה חייבות, הא בעידנא שהם כפרו היו לו עדים אחרים להעיד (כת השני'), ומשני אמר רבינא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה שני' בשעת כפירת הראשונה קרובין בנשותיהן, ונשותיהן גוססות, ולכן בשעת כפירת הראשונה לא היו עדים אחרים, דבאותה שעה היו השניים קרובים ופסולים לעדות, והחידוש דמהו דתימא רוב גוססות למיתה והוה להו כמתות והו"ל ממון שיש עליו עדים דלא תתחייב ראשונה, קמ"ל השתא מיהא לא שכיבי ועדיין פסולים הם מדין קרובים, ע"כ סוגיית הש"ס שם. והק' התום' שבועות [ל"ג א' בדר"ה קרובים וכו'], דאם היתה כת השנייה קרובים, א"כ היאך הם יכולים להעיד אפי' אח"כ כשנתרחקו הא בעינן תחילתן וסופן בכשרות, ותי' דאיירי כשהיו רחוקים בשעת ראייה, ואח"כ נעשו קרובים בנשותיהם בשעת כפירת כת הראשונה, ואח"כ נתרחקו, [דגם זה חשוב תחילתן בכשרות כמבואר בב"ב קכ"ח א' שם], עכ"ד. והרי לכאורה דתפסו התום' דאילו היו קרובין בנשותיהן בשעת ראייה שפיר יפסלו ממעט תחילתן בפסול.

ובמוסגר כתב רבינו, דמדברי התום' אין ראיה, דיש לדחות

שהתום' למדו שהיו קרובין בנשותיהן לזה שמעדין עליו, אשר בזה פשוט דיש משום תחילתו בפסול, ולא הסתפק רבינו אלא באינם קרובים לזה שמעדין עליו אלא דקרובין העדים זה לזה. אלא דמדברי הגהות האשר"י הג"ל שפיר הוה ראי' ברורה לזה, דהאשר"י הק' ק' התום' הג"ל ותי' כהתום', והוסיף האשר"י לסיים שעצם הדבר חידוש הוא דאף שנשותיהן גוססות עדיין נחשבין קרובין, אשר אילו הו' בן בשעת ראייה הוה באמת פסולים מטעם תחילתן בפסול עכ"ד. הרי להדיא דלמדו דר"ל קרובין זה לזה (ולא לזה שהם מעדין עליו), שב' העדים היו גיסים נשואי אחיות, והרי דפשוט ל' דבכה"ג נמי מיפסלי משום תחילתו בפסול.

לד. (ולענ"ד וכו') והביא רבינו עוד ראיה לדבר, מהא דאיתא בסוטה כ"ד ב', דדרשינן שאין חסותה שותה אלא כשקדמה שכיבת הבעל לבעול, ופריך התם א"כ ל"ל קרא במתני' כ"ג ב' שם למעוטי ארוסה שאינה שותה, הא בלא"ה היכי משכחת, דאם קדמה שכיבת הבעל הרי זה נשואה, ומשני בבא עליה בבית חמיו שאין זה נישואין והוה ארוסה שקדמה שכיבת הבעל, ואח"כ פריך ל"ל קרא שם למעוטי שומרת יבם שאינה שותה היכי משכחת, הא אם קדמה שכיבת היבם הרי קנאה ואשתו היא, ומשני דאיתא כמ"ד דלא קנה

הערות

(יג) איתא בסוטה כ"ד ז', דדרשינן מדכתיב מזלעדי אישך, דאין משקיף את הסוטה אלא משקדמה שכיבת בעל לבעול (שהבעל צא על אשתו לפני שנסתרה), ופריך א"כ למה לי קרא במתני' כ"ג ז' למעוטי ארוסה שאינה שותה, הא לא קדמה שכיבת בעל, דאם צא עליה בעלה הרי זו נשואה ולא ארוסה, ומשני צבא על ארוסתו צבית חמיו דאין זה נישואין והיינו דמשכחת בארוסה דקדמה שכיבת הבעל, והדר פריך ל"ל קרא למעוטי שומרת יבם שאינה שותה, הא לא קדמה שכיבת הבעל (היבם), דאם צא עליה הרי קנאה והרי זו אשתו ולא שומרת יבם [ומשני דמתני' אחי כמ"ד דיבס לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה, ע"ש].

והקשה רבינו, מאי פריך בשומרת יבם היכי משכחת קדמה שכיבת בעל לבעול, הא לפי ש"י הב"ש סי' קס"ו ס"ב דיבוס ר"ך עדי קיום, משכחת לה צבא עליה שלא בפני עדים, דקדמה שכיבת היבם צוה ומ"מ היא שומרת יבם דלא קנה בלי

עדי קיום. ותי' רבינו, דל"ל דכדי לשתות את הסוטה צעין עדים על זה גופה דקדמה שכיבת הבעל לבעול, [ויש לומר דבעלמא איכא מדין הן הן עדי ייחוד הן הן עדי ציאה בגיטין פ"ט א'], וממילא יהיו הם עדי קיום להיבוס. אלא דאכתי הקשה רבינו, דלענין עדות זו דקדמה שכיבת הבעל לבעול (ודקדמה שכיבת היבם), חסגי בעדות מיוחדת, דבא עליה פעם א' בפני עד אחד, ופעם שני בפני עד אחד אחר, והוה עדות דקדמה שכיבת בעל אצל לא הוה עדי קיום (דלעדי קיום לא סגי בעדות מיוחדת), ולמה לא משני שם הכי דמשכחת קדמה שכיבת הבעל בשומרת יבם צבא"ג דלא קנאה. ותי' רבינו, דל"ל דענין שמייט סוטה בכלל דיני נפשות ולא מהני עדות מיוחדת.

והעיר צב' דרכי דוד, להרב הג' ר' דוד קאסיל שליט"א, למס' סוטה שם, דלכאורה העדות דקדמה שכיבת הבעל אינה דיני נפשות, רק דקובע המציאות דשייך על אשה זו דין שמייט סוטה, וא"כ למה לא סגי לזה אפילו בעד אחד, כמ"ש הרמב"ם

פ"ו דגיטין, ולענין זה דקדמה שכיבת בעל מקרי עדים כמו הלואה אחר הלואה, (ט"ו) וז"ל דענין שתיית סוטה בכלל לה דיני נפשות ולא מהני עדות מיוחדת, ולפ"ו

שפיר מוכח דב' עדים קרוצים בנשותיהם מקרי מחילמו בפסוק, דאל"כ הא משכחת דבא עליה בפני ב' עדים קרוצים בנשותיהם דלענין יבוס לא הוו עדים, דבשעת

ביאורים

דלייבוב בעי עדי קיום על הביאה כמו שצריך עדי קיום בניטין וקידושין [וכן פסק הרמ"א שם, ודו"ק, (ורלא כדעת הרשב"א בתשו')

אלא לדברים האמורים בפרשה ע"ש. והק' רבינו, מאי פריך בשומרת יבם היכי משכחת לה, הא דעת הבית שמואל באה"ע סי' קס"ו ס"ב

הערות

ז"ל שכמו שכתב"ג דלא מתכוין לביאה לא חשוב ביאה לקנות ביבמה, כמו"כ לא חשיב זה ביאה לגבי דין זה דקדמה שכיבת

הבעל לזוועל. וע"ש עוד בזה קכ"ה. דע"ל דענין שתיית סוטה בכלל דיני נפשות ולא מהני עדות מיוחדת וכו', ע"ש. כוונתו לכאורה, כיון דאם זינתה תמות ע"י ההשקאה לכן הו' זה בכלל דיני נפשות. והק' בס' משמני הארץ, לידידי הרה"ג ר' יצחק אייזיק ברי"ש שליט"א, עמ"ס סוטה כ"ד ב' (סוף אות ל"ב), דלכאורה אין מיתת סוטה ע"י מי המארי"ס בגדר "מיתת ב"ד" אלא בגדר "מיתת בידי שמים", דהא אין המיתת שבה משתיית מי המארי"ס מיתת מכה ב"ד, אלא מן השמים. וא"כ לכאורה אין זה דיני נפשות, דדיני נפשות היינו דין שאם יחשיב ב"ד "ממיתין" אותו, משא"כ בזה אין ב"ד ממיתין אותו רק מן השמים נופלת ירכה וכו' ותמות. ואין מעשה ב"ד בזה אלא לצירור ע"י השקאה שעל ידיהם אם זינתה, והשאר בידי שמים.

ולכאורה ז"ל בדעת רבינו, דהשקאת מי מארי"ס כמו שכתב בפרישה, במתיקת השם וכו', כבר חשוב בטעם יש בו כדי להמית זונה, ושפיר חשוב מיתת ב"ד כמו כל מיתת ב"ד, ודו"ק.

ובספר הנ"ל הביא רא"י דאין זה בכלל דיני נפשות מכל השו"ט ברי"ש המסכת דף ב' ודף ג' ע"ב דבעינן שנים לעדות סוטה מטעם דהו' דבר שזעורה, דהרי דלא נקטינן שנין שנים מטעם דהו' דיני נפשות, וז"ע.

ואולם הביא בס' הנ"ל רא"י לדברי רבינו, מדברי רש"י ו' ע"ב ד"ה מנה"מ וכו' בהא דאמרינן שם מנה"מ דבעינן ב"ד הגדול, פירש"י מנלן דלא נחשרו ב"ד של כ"ג. דמשמע דהו' דיני נפשות ולכן גם בלא קרא רי"ך ב"ד של כ"ג כדני נפשות. וע"ש בס' הנ"ל לדף ו' ע"א אות נ"א עוד בזה.

והנה בניאור הגר"א אה"ע סי' קס"ו ס"ק ט' עמד בקושית רבינו (דלמה לא משגי בסוטה כ"ד שם דאיידי בנא היבס עליה שלא בעדים), והוכיח הגר"א מזה דבאמת יבוס אין רי"ך עדים. וז"ע למה לא ניחא לי להגר"א בחירו' של רבינו (דרי"ך עדים להעיד שקדמה שכיבת הבעל לזוועל, ואין לומר דמשכחת שבה עליה ב' פעמים כל פעם לפני ע"א דייבוס לא חלה אבל איכא ב' עדים שקדמה שכיבת הבעל לזוועל, ד"ל דהו' כדני

פט"ו מסנהדרין ה"ו כידוע, וז"ל, "דאינו רי"ך ב' עדים למלקות אלא בשעת מעשה אבל האיסור ע"מנו בעד אחד יחזוק, כיצד אמר עד אחד מלב כליות הוא זה וכו' גרושה או זונה אשה זו, ואכל או בעל בעדים אחר שהמרה בו, הרי זה לוקה אף על פי שיעקר האיסור בעד אחד", עכ"ל. וא"כ ה"י למה לא סגי בע"א להחזיקה שקדמה שכיבת בעל לזוועל, ואח"כ ע"י ב' עדי סתירה חשאה.

ותי' בס' הנ"ל, דסברת הרמב"ם מיוחדת לע"א המעיד על האיסור הנוגע לע"ס האיסור מלבד ענין המלקות, דאסור לאכלו וכדומה, משא"כ ענין דקדמה שכיבת הבעל שאינו נוגע לשום דבר חוץ משתיית הסוטה שהוא דיני נפשות שפיר רי"ך ב' עדים ככל דיני נפשות. וע"ש עוד מ"ש בזה. [ועי' בשיעורי זקני הגרי"ם שורקין וזלה"ה לקידושין י"ב ע"א מש"כ בזה בהסוגיא דשם, וע"ש עוד].

ועוד נר' לתרץ, לפי מה דביא רבינו לקמן בסוף סי' ק"ו להסתפק אם דינא דהרמב"ם דהאיסור ע"מנו יחזוק עפ"י ע"א הוא דוקא לענין "מלקות", אבל לא לענין מיתה, דלא אמרינן לענין מיתה דהאיסור ע"מנו יחזוק עפ"י ע"א, וכדקדוק כלשון הרמב"ם דנקט רק מלקות, (ועי' בהערות שם מש"כ בהטעם לחלק), דלפ"ו לק"מ. [אמנם דאין רי"ך לזה, דנראה מירץ ספר הנ"ל פשוט וברור].

(ד') בתוספות רבינו למשניות רפ"ו דיבמות הביא מהמל"מ פ"ב מיבוס ה"ד שהסתפק בזה אם ייבוס רי"ך להיות בפני עדי קיום, וכחז שם מקל"ת מדבריו כאן, וסיים "ובתשובה הארכתי בעזה"י". וכן דרו"ח ליבמות נ"ח ב' כתב מקל"ת מדבריו כאן. וע"ל לקמן סי' רכ"ב בזה. ועי' נוצ"מ ס"ס קמ"ה (סוד"ה ומדי עסקי וכו') שכתב בדברי רבינו כאן. ועי' פתחי תשובה אה"ע סי' קס"ו ס"ק ו', וחזו"א אה"ע סי' ק"ל אות ו', ודוק.

ובעיקר סוגיא דסוטה שם ודברי רבינו כאן, דבשומרת יבם לא משכחת קדמה שכיבת הבעל לזוועל, דאם בא עליה הא קנה אותה, העיר בס' משאת המלך חלק הארות והערות אות קכ"ד, דלכאורה משכחת בנא עליה כשהוא ישן, א"י בנתקשה לאשמו ונפל עליה מן הגג ונתקע, כדאימא ברי"פ הבע"י יבמות נ"ד א' דבאלו דלא מתכוין לביאה כלל אינו קונה. ומי' דמכאן

סעיף ד' ד. ואין נכסי היבם משועבדים. אף אחר שמקנו חו"ל לקדש אותה כשאר אשה [כדלעיל סעיף ב:], מ"מ נענין הכמותה לא נשמה הדין דכמותה על נכסי בעל הראשון. וכן מוכח לכאורה למאי דס"ד [ביבמות

ג. ואין עושין בה מאמר אלא מדעתה וקטנה [שנתאלמנה מהאירוסין אין עושין בה מאמר אלא מדעת אביה. ד. כותב לה כתובה ד. ואין נכסי היבם ציונים ומקורות יב. טור. יג. טור.

נ"ב ע"א] להניח סיוע לרז הוהא דלמר מקדש ואח"כ נועל [ממתינתא] פקד רבן גמליאל ושם נ' ע"א], א"כ קשה דסומרת ממתינן זו למתינתן נכמות דף פ' ע"ב] דמי שם [נכמות] *דכתובתה] על נכסי

ע"פ מהדוריק

עך להם

סעיף ג' בסופו. יכול לעשות בה מאמר ע"י שליח. נכ"י בשם הר"ב"ש סי' א'. אמר לה הרי את מקודשת לי בקידושי אחי, אינם כלום אפילו הן בעין, ואם נתן לה טבעת ואמר לה בקידושי אחי ובטבעת זו, ה"ז מקודשת, דעתה אטבעת כדון מקדש במלוה ופרוטה. נכ"י בשם הר"ב"ש סי' קס"ג.

נחלת צבי

סימן קסו סעיף ד' א. כותב לה כו'. ודוקא קודם שמקנו שיקדש אותה נכסף, אכל לאחר שמקנו שלא יצא עליה עד שיקדשה [כדלעיל

מורי זהב

סעיף ג' ג. שנתאלמנה מן האירוסין. שעדיין היא ברשות אביה. ואם היא נשואה והיא קטנה, ערשה מאמר ע"י אחיה ואמה:

באר הגולה

סעיף ג' ו. נרימא קדושין דף מ"ד ע"א ונמות דף ע"ג ונכמתים. נמוס' דקדושין י"ב ז' ד"ה משוס כו' וקשה כו'**. וניצמות נ"ח ע"א] דכותה גני שומרת יבם כו', ואם אחת, הא מוקי לנסי ונאל עדים ולא

ביאור הגר"א

ל"ט ע"א מדפי הרי"ף ע"ש. אכל כ' שם דלימא*. ג"כ נ"ע דלא משמע קן נמוס' דקדושין י"ב ז' ד"ה משוס כו' וקשה כו'**. וניצמות נ"ח ע"א] דכותה גני שומרת יבם כו', ואם אחת, הא מוקי לנסי ונאל עדים ולא

באר היטב

סעיף ד' ד. ואין נכסי היבם משועבדים. אף אחר שמקנו חו"ל לקדש אותה כשאר אשה, מ"מ נענין הכמותה לא נשמה הדין דכמותה על נכסי בעל הראשון. נ"ש [סק"ד]. ויכ"מ [אות ב:] כגון [אחר שמקנו חו"ל לקדש אותה כשאר אשה,

פתחי תשובה

אשת איש ושוב אין קדושין תופסין בה עוד, וכיון שיש נפקא מינה בביאת היבום גם לענין איסור אשת איש, שפיר בעינן עדים. ועפ"ז כתב דיש להסתפק, דאף לדעת השלטי גבורים דצריך עדים, מ"מ אם בא עליה בלא עדים אפשר דלחומרא קנה אותה וצריכה הימנו גט, דכיון דהא גופא אם קדושין תופסין ביבמה הוא ספק, ואם באמת אין קדושין תופסין, אזי גם ביאת יבום קונה בלא עדים כיון דלא משכחת ע"י היבום שום נפקא מינה לקדושין כו' [ואפשר לומר דמשום האי טעמא כתב השלטי גבורים שם דצריכה גט וחליצה וכמ"ש הרי"מ בשמ"ן]. עוד כתב דגם זה צ"ע לדעת השלטי גבורים, אם בא עליה שלא בעדים לשם יבום, אי קרינן ביה כיון שלא בנה ואסור ליבמה עוד, או אפשר כיון דכותה היתה [להבנות] [לבנות], ובפרט למה שכתבתי דמספק קנה אותה לחומרא אף שלא בעדים, אפשר דלא נאסרה עליו ומותר ליבמה עוד בפני עדים. ומשמעות השלטי גבורים היא הדחלצת ולא מתיבמת, עכ"ד, ע"ש עוד ובפ"ב הלכה ג' שכתב דגוף דעת השלטי גבורים צ"ע לדינא ע"ש. והנה לפי סברת יד המלך הנ"ל דלכן ס"ל להשלטי גבורים דיבום בעי עדים משום דכיון דמספקא לן אי קדושין תופסין ביבמה לשוק א"כ יש נפקא מינא ביבום גם לענין קדושין כו', עפ"ז אפשר לענין דלישב הקושיא חמורה שהובא בתשובת נוב"י תנינא שם מסוגיא דיבמות דף ג"ח ע"א], דכותה גבי שומרת יבם שבא עליה יבם בבית חמיה, שומרת יבם קרית לה, אשתו מעליא היא כו'. ולפ"ד השלטי גבורים הא משכחת לה שבא עליה בלא עדים ואכתי שומרת יבם היא [גם כביאור רבינו הגר"א ו"ל סק"ט] כתב ראייה זו שלא כדעת השלטי גבורים ע"ש, וכן בספר בית מאיר הביא קושיא זו כשם חבירו הרה"ר מוה"ר משה מניס ז"ל מקעמפנא, אך הוא לא הזכיר סוגיא דיבמות רק סוגיא דסוטה דף כ"ד ע"ב] דשם איתא נמי להא]. ומה שתיירן הנוב"י שם דכיון דגזירת הכתוב הוא דבעינן שקדמה שיכית בעל אין משקן אותה עד שיהיו עדים על הדבר או עדי ביאה או עדי יחוד, וא"כ שפיר פריך ע"ש [וכן תירץ בתשובת רע"ק איג"ר מהרי"ק סי' צ"ד ע"ש], ולכאורה אינו מובן, דהא ק"ל לעיל סימן מ"ב סעיף ג' גבי קדושין דצריך שיראו ג"כ את העדים, אבל אם ראו אותם שנים מהחלון כו' א"צ גט, וכן איתא בסימן קמ"ט סעיף ב' גבי נתיחד עמה אחר הגט ע"ש, ומעתה כיון שכתב השלטי גבורים דיבום בעי עדים כמו גבי קדושין, מסתמא דבעי נמי שיהא רואה את העדים ובלא זה לא קנה, א"כ הריא קושיא לדוכתה דמשכחת לה שהוא לא ראה העדים והם ראו, דלענין שקדמה שיכית בעל הרי יש עדים, ולענין יבום לא קנה ואכתי שומרת יבם היא. הן אמת שדברי הנוב"י נכונים לפי טעמו של הרשב"א [גיטין פ"א ע"ב וקדושין מ"ג ע"א] והריב"ש [סי' רס"ח] הובאו ש"ל שם [בסימן מ"ב], דלכן באם לא ראו את העדים לא מהני, אף דבגין מהני כדאיתא בחי"מ סימן פ"א סעיף י"ב, לפי שאדם יודע שהמקדש שלא בפני עדים אינה מקודשת, הילכך יכול לומר שלא כיון לשם קדושין, וכן כשבעל לא לשם קדושין בעל אלא לזנות בעלמא כו', ע"ש. ומעתה גבי יבמה דאפילו בלא כונה ואפילו ביאת זנות קונה, גם לדעת השלטי גבורים א"צ שיהא רואה את העדים, ומה דכתב השלטי גבורים דבעי עדים כמו גבי קדושין, בע"כ צריך לפרש דכונתו רק לענין שיהיו עדים מעידים על הדבר וכוה קונה אותה, וא"כ פריך שפיר. אך אכתי קשה לפי טעמו של מהרי"ט [בחי"מ ע"ל הרי"ף פרק האיש מקדש קדושין מ"ג ע"א] הובא בב"ש שם סק"י שכתב משום דהתורה הפקיעה קדושין אילו אפילו היתה כונתם לשם קדושין, ע"ש, וכן הוא בחידושי הריטב"א קדושין דף מ"ג ע"א] בטעם הראשון שכתב, הא לא חשיבא עדות כדבר שגוף הרבר צריך לעדות כו', ע"ש [והובא ג"כ בספר בית מאיר שם [על סעיף ג' בהג"ה], ועיין ב"ש סימן קל"ג סק"א בשם ט"ז [שם סק"א]], ולפ"ז גם גבי יבמה לפי מה דס"ל להשלטי גבורים דבעי עדים, בעי דוקא עדות כזו שצריך לידע שיש שם עדים, א"כ הקושיא במקומה [ובזה קשה ג"כ על תירוצו של הבית מאיר על הקושיא הנ"ל ע"ש]. אמנם לפי דברי יד המלך הנ"ל עיקר קושיא הנ"ל לק"מ, דהא טעמא דס"ל להשלטי גבורים דיבום בעי עדים הוא משום דמספקא לן שמא קדושין תופסין ביבמה והוי נפקא מינה ביבום לענין דבר שבערונה, ולפ"ז לרב דרשטיא ליה דאין קדושין תופסין ביבמה כדאיתא בפרק האשה רבה דף צ"ב ע"ב] דרדיש לא תהיה [דברים כ"ה ה',] לא תהא בה הויה, באמת א"צ עדים ביבום, וא"כ הא סוגיא דיבמות נ"ח הנ"ל אולא אליבא דרב דאמר יש חופה לפסולות, וכדאיתא שם בגמ' בתר הכי [שם ע"ב], מידי הוא טעמא אלא לרב כו', א"כ פריך דכותה גבי שומרת יבם כו' אשתו מעליא היא, דליכא למימר שבא עליה בלא עדים, דהא לרב באמת א"צ עדים. ועוד, דבלא"ה אפילו אי הך סוגיא לא הוה אולא אליבא דרב נמי לק"מ לפי דברינו הנ"ל, דהא הך מתני' אמרן שלא שטיית שומרת יבם וכנוסה, מוקי לה בסוטה דף י"ח ע"ב או כרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה או כרבי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחיבי לאוין ומשווי לה כי עורה, וכמו שהביאו החוס' ביבמות שם [ע"א] ב"ד"ה שומרת יבם, וא"כ כיון דלדברי שניהם אין קדושין תופסין ביבמה [כמ"ש החוס' בסוטה שם [ד"ה שומרת] דרב המנונא ס"ל דאסורה משום דס"ל אין קדושין תופסין בה], ממילא דלדידהו א"צ עדים בביאת יבמה, וא"כ פריך שפיר דכותה גבי שומרת יבם שבא עליה יבם בבית חמיה שומרת יבם קרית לה אשתו מעליא היא, דליכא למימר שבא עליה בלא עדים, דהא הך מתני' סברה דאין קדושין תופסין ביבמה וא"צ עדים [ובזה] וכוה שפיר נמי סוגיא דסוטה דף כ"ד שהזכיר הבית מאיר, אף דשם לא אולא אליבא דרב, עיין בתוס' שם ריש הפרק [כ"ג ע"ב ד"ה והמתן] ודו"ק]. ז. בפני עדים. עיין ב"ש סק"ב שכתב, ומשמע משלטי גבורים [ד]אף אם קידש לפני עדים ובעיל, לא נגמר הקנין אם לא היה היחוד לפני עדים כו'. ובספר בית מאיר כתב עליו כי משמעות זו לא מוכרחת בשלטי גבורים שם, ויותר מבואר בחוס' קדושין י"ב ע"ב] ד"ה משום פריצותא [הוא ראיית השעה"מ שהובא בסי' הקודם] וכן מבואר בהיטב"א [שם כו', ולכן תמה על היש"ש [יבמות] פרק (ר"ג) [גי' ס' כ"ה] שחולק על ריא"ז וס"ל דלא בעי עדים כלל, ונעלם ממנו דברי תוס' וריטב"א הנ"ל ע"ש:

ראש פינה - עקבי הבית

סק"ד. להביא סיוע כו' ממתינתין עשה מאמר ונעל ה"ז נכמות, וחו סיוע לרז הוהא דלמר מקדש ואח"כ נועל. וזהו הקשה

גמ' 97
פניו
צנעו
וכי'
במחזור

בית שאר

בית שאר

פ"פ עקבי
הבית

בעל הראשון. גם הנרימא שניא סס פרק רבן גמלאל (גי"ב ע"א) כ"לד
מאמר, משמע נמי דק"ל דמקדש נחמילה ומפרש כ"לד מאמר, ומ"מ
מיא ובלבד שתאם כחובה על נכסי בעל הראשון. וכן משמע מדברי
הטור שכתב בזמין קס"ח דחובנה על נכסי הראשון ואין לה משני

כחובה, [ד]אף למה שפוסק [באן]
דמקדש נחמילה, מ"מ כתב דאין לה
משני כחובה. אלא ודאי אין חילוק
נדבר, לעולם אין לה כחובה (מראשון)
[משני]. וכן הוא בשלטי גבורים דף
תכ"א [יבמות י"ז ע"ב מדפי הרי"ף אות ב']
בלשון ריא"ן. ולא כ"ח [אות ב'] שכתב
[ד]אחר שמיקנו חו"ל לקדש אותה כשאר
אשה רצין לכתוב לה כחובה על מאה
זהוים אפילו יש נכסים לראשון, ויש
לה מאתים מראשון ומאה משני,
וליתא. ולענין מונוח היבמה, מנוחר
נחוס' ונחרא"ש סוף פרק (כ"ט)

משועבדים לה שכתובתה [ד]על נכסי בעלה
הראשון ואם אין לראשון נכסים כתובתה על
נכסי היבם.

ה (י) נולד לו בן ממנה [י]אין צריך לקרותו על
שם אהיו המת.

ו (ט) לכתובת יבמים צריכה שרטוט מפני
הפסוקים שכותבים בה. (ועיין צטור סימן זה
טופס הכתובה).

ז (ט) הבא על יבמתו בין בשוגג (י) בין לשם
זנות בין שאנסוהו גוים והדביקוהו ביבמתו בעל
כרחו יעל ידי קושי יבין שהיה הוא מזיד והיא
שוגגת או אנוסה בין שהיתה היא מזידה והוא
שוגג או אנוס בין שהיא ערה או ישנה קנה
אפילו בהעראה.

ח (י) במה דברים אמורים בשנתכוון לשום
ביאה בעלמא יאפילו לא נתכוון אלא לביאת
בהמה אבל אם לא נתכוון לשם ביאה כלל כגון
צינונים ומקורות (ד) טור. (ט) טור. (ז) יבמות נ"ג ע"ב
רש"י ד"ה מוד. ב"י. (ח) טור.

ערך לחם

סעיף ד'. על נכסי בעלה הראשון כו'. לפיכך כתובתה מאתים. נכסי היבם כו'. לפיכך כתובתה מנה. סעיף ו' בסמוך. ועיין הנוטחא בטור בסיומן
זה והרמב"ם פ"ד מהלכות יבום (הל' י"ב).

שורי זהב

סעיף ד' [ד] על נכסי בעלה הראשון. דאשה זו הקנו לו מן השמים,
אלא דאם אין שם נכסים תיקנו על השני, שלא תהא קלה בעיניו
להוציאה: סעיף ה' [ה] אין צריך לקרותו. דהא דכתיב [דברים כ"ה ו']
[ויקום] על שם אחיו, היינו לנחלה, דילפינן גזירה שוה מן על שם אחיהם יקראו בנחלתם [בבאשית מ"ח ו']:

נחלת צבי

סעיף ב', כותב לה כדין הנושא שאר אלמנה, ונכסיו משועבדים ואינו
רשאי למוכרם. וכ"כ ג"כ מ"ו ז"ל [ב"ח אות ב']:
[ויקום] על שם אחיו, היינו לנחלה, דילפינן גזירה שוה מן על שם אחיהם יקראו בנחלתם [בבאשית מ"ח ו']:

ביאור הג"א

קני. אלא כדומא היא, ואף ר"מ לא ס"ל, מדקדשה מוס' [הג"ל] נפשיות
עליו, ועיין מוס' שם [יבמות] נ"ב א' ד"ה (המקדש) [דמקדש] כו':
סעיף ד' י. ואם אין כו'. יבמות ל"ט א' (כ"ב) [יבם] א' פ"ה א'
כתובות נ"ג ב' פ"ב ז': סעיף ז' יא. שאנסוהו גוים כו'. כמ"ש
גמ' שם [יבמות נ"ד ע"א]: יב. בין שהיא [ערה] כו'. גמ' שם:
יג. אפילו כו'. ממני' שם [גי' ע"ב]:

באר הגולה

[ל"ח ע"א] [משנה כתובות דף פ' ע"ב]. סעיף ה' כ. נרימא סס [ביבמות]
דף כ"ד ע"א ויליף לה מקראי. סעיף ו' ל. מהא דמר זוטרא, שם
[ביבמות] דף ק"ו ע"ב. סעיף ז' מ. משנה שם [ביבמות] דף נ"ג ע"ב,
ומנו שפירש רש"י שם [ד"ה חיד]. ג. אוקימנא דגמ' שם ריש דף נ"ד
[ט"א]. ט. שם נמשה [גי' ע"ב]. סעיף ח' ע. שם [ביבמות נ"ד ע"א]
גמ'. פ. מיראל לרנא שם.

באר הריב"ב

כתובות דף נ"ג ע"ב, לא אולא שפיר לפי דברי ג"מ למא דק"ל מ"מ יבום
מקדש והדר זועל, ודו"ק. ואין לומר דכל זה איירי קודם שתיקנו חו"ל לקדש
אותה וכו', [ד]א"כ קשה על הטור [סימן קי"ב וקס"ח] והג"י, ודו"ק, ועיין
ב"ש [סקי"ד]:

ראש פינה - עקבי הבית

מונוח: סק"ה. מיהו י"ל [ד]אף אם היה מדאורייתא כו'. ר"ל ד"ל
ללא משום דלעעמיה אול, רק אף אם היה מדאורייתא אפ"ה קנה, מדי דהו
אח"כ היתה אסורה עליו מחמת אסור לאו דערוה [ד]מנוחר לקמן סימן קע"ד
[סעיף א'] דלף שאסורה לו, מ"מ אם בא עליה קנה. וזהו ענין הב"ש לשם:
סק"ו. דעתו על גמר ביאה. עיין לעיל סימן ל"ג [סעיף ב']:

שי למורה

סימן קסו סעיף ד'. בין לשם זנות. נ"ב, עיין ג"ש [ספ"ה] מ"ש כה, והכיו מוה"ן לפענ"ד, דכל שיש אסור מוה"ן אי אפשר שיקנה אותה כה, מ"ש המג"ן בחדושי ביבמות דף ל"ט (פ"ב) ונר"ן
יש קדושין [ה] ע"ב מדפי הרי"ף, ועיין ג"ש סימן (נ"ה) [יבם] סק"ג וקס"ח מ"א סק"ב, ע"ג:

וסתירה לא דמי לטומאה דבתר קינוי וסתירה, ודין קינוי וסתירה כשאר עדיות (שבערוה) [שבתורה], והיינו לבתר דילפינן דבר דבר בגז"ש דבטומאה גרידא בעינן ב' ממילא גם בקינוי וסתירה בעינן ב', דהא אימעט מבה דדינם ככל עדיות (שבערוה) [שבתורה], כן נראה לכאורה בכוננת רש"י ז"ל.

אבל פשטות הסוגיא משמע דמבה ידעינן דקינוי וסתירה לא דמי לטומאה דבתר קינוי וסתירה ובעינן שנים, דע"כ כיון דלא דמי לטומאה דסגי בע"א ממילא בעינן שנים, וא"כ הדק"ל למ"ל קרא בטומאה גרידא דלא מיהמן ע"א הא לא גרע מעידי סתירה דבעינן שנים.

והנראה לענ"ד בזה עפ"י מה שהעיר הגאון רע"א ז"ל בחדושו למשניות יבמות פ"ו מ"א דענין השקאת סוטה הוא דיני נפשות¹ ועדות מיוחדת פסולה בזה כמו בדיני נפשות, יעו"ש. והגאון ז"ל כתבו בלשון ואפשר, ובאמת שהוא ש"ס ערוך בסנהדרין דף לב [ע"ב] רבי אומר אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית, מכאן שפותחין בדיני נפשות תחילה לזכות, יעו"ש². והשתא נהי דאימעוט

י. וכן הוא בשו"ת רע"א (סימן צד, וסימן רכב ס"ק יח).

מקרא דבה דבעינן בקינוי וסתירה שנים דוקא, היינו משום דהשקאת סוטה הו"ל דיני נפשות, אבל בטומאה גרידא בלא קינוי וסתירה דלית בה לתא דנפשות מנלן דלא מהימן והוצרך קרא דדבר דבר, וא"ש.

אמנם בעיקר הדבר שחידש הגאון רע"א ז"ל לענין עדות מיוחדת דאינו מועיל לענין השקאת סוטה משום דהיא דיני נפשות, יש לעיין, דבשלמא לענין פותחין לזכות שפיר יש לומר דהשקאת סוטה היא כדיני נפשות, דהא אם האמת שזינתה תצבה בטנה ואמרינן לה אי לא זנית לא תדחל כמו בדיני נפשות, אבל לענין עדות מיוחדת דהא דפסלה תורה עדות מיוחדת בדיני נפשות, ובדיני ממונות כשר, היינו ע"כ משום דבדיני נפשות דחמור חס רחמנא וחשש שעדים שקרים הם, וא"כ הא תינה בדיני נפשות המסור לב"ד, אבל בדיני נפשות דסוטה דמסור לשמים, ממ"נ אם זינתה מה איכפת לן אם תמות ע"י ההשקאה ואם שקר הדבר א"כ לא יזיקו לה המים כלום.

אבל הא ליתא דהא בסנהדרין דף פא [ע"ב] ההורג נפש שלא בעדים מכניסין אותו לכיפה, ובגמ' שם מנא ידעינן אמר רב

יא. הנה בנידון זה אי השקאת סוטה נחשב כדיני נפשות [כיון שהורגין את האשה ע"י השקאתה] דנו בזה הרבה אחרונים, והראשון בזה הוא רע"א כמבואר בדברי רבינו, וכן במחול הכרם (אות ה, הנדפס להלן עמוד קסט) ובקול מבשר (ח"ב סימן כח אות ב, הנדפס להלן עמוד ר) דנו הרבה בזה ובדברי רבינו, ורבינו השיב להקול מבשר בארוכה (ע"י להלן עמוד ריו בתשובה מכת"ק בזה) ועיין עוד בעין יצחק (אה"ע סימן עט אות ז), ובמשנת ר' אהרן (כתובות סי' לג אות ג), ובחידושי הגר"ש (קידושין סי' כב) מה שכתבו בזה. וע"ע בקוב"ש (ח"ב סי' לט אות ג), ובצמח דוד (על שו"ת רע"א סי' רכב) מה שכתבו להוכיח שאין עידי סוטה נחשבים כעידי נפשות, והטעם בזה לכאן כמש"כ בקונטרס גבורות שמונים אות מז (להגאון רבי יוסף ענגיל) דהשקאת סוטה היא מיתה ניסית ואינו באה ע"י מעשה אדם בעצם רק ע"י גרמה, והיא מיתה בידי שמים, עיי"ש. וע"ע בחידושי מרן רי"ז הלוי (הל' סוטה פ"א) דכתב דהשקאת סוטה דמיא לקרבן דמהני בה ע"א, וכל הצורך לעדי קינוי וסתירה הוא רק משום איסורא דסוטה דהוי דבר שבערוה, ומבואר דנקט בפשיטות דאינו ענין לנפשות כלל.

יב. עיין במהרי"ט בקידושין (דף סב.) מה שכתב בזה בארוכה, ובמשנת ר' אהרן (הנ"ל) שג"כ הביא ראיה זו.

אלא דגזיה"כ היא דהב"ד לא יקטלוהו, אבל בזנות כיון דעכ"פ הדבר ברור שזינתה האיך יתכן להתירה לבעלה, הא גם בזינתה בלא עדים כל שנודע שזינתה נאסרה ולא איברי סהדי בזנות לאוסרה לבעלה אלא לשקרי, כמ"ש התוס' בקדושין דף סו [ע"א] ד"ה אמר אביי, ועיין בפנ"י שם, וכיון דבעדות מיוחדת ברור לן שזינתה האיך נוכל להתירה לבעלה.

ויתבן דהא דאמר בירושלמי בפירקין דעדות מיוחדת בסתירה אינה מועיל היינו לענין השקאה דאין דנין דיני נפשות ע"י עדות מיוחדת, אבל בעידי זנות לענין לאוסרה לבעלה שפיר מועילה עדות מיוחדת, ומיושב בזה קושית השירי קרבן שם ד"ה נתייחדה. אמנם לסברת רש"י ז"ל בסנהדרין [דף פא: ד"ה בעדות מיוחדת] שכתב בהא דמכניסין אותו לכיפה בעדות מיוחדת היינו אחד רואה מחלון זה ואחד מחלון זה, ולא נקיט כגון עד אומר הרג שחרית ועד אומר בין הערבים, משמע דדוקא בעדות מיוחדת שמעידין על מעשה אחד רק שהעדים אין רואין זה את זה, בזה הוא דמחזקינין להו בקושטא, אבל בעדות מיוחדת בזה אחר זה כיון דכל אחד אינו מעיד על עדות חברו נהי דלענין ממון הקל מהימן לענין דיני נפשות לא האמינה תורה עדות כזו, וחשדינן להו בשיקרא, א"כ שפיר יתכן דינו של מהר"א ששון בעדות מיוחדת לענין זנות בזאח"ז, דבזה שפיר אפשר לומר דזנות דמי לדיני נפשות, וכדיני נפשות דחמור בעדות כזו אמרינן דמשקרי, וכיון דמשקרי ממילא גם לבעלה לא נאסרה.

בעדות מיוחדת, ופירש"י שם דשנים מעידין עליו ועדותן אמת אלא שאין מיתתו מסורה לב"ד, כגון שנים רואין אותו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה כו', יעו"ש. הרי להדיא דעדות מיוחדת ודאי עדותן אמת אלא דגזיה"כ דלא מיקטל בעדות זו, וא"כ גם לענין השקאת סוטה אף דעדותן אמת מכ"מ גזיה"כ דאין דנין דיני נפשות ע"פ עדות מיוחדת אף שהדבר אמת.

אמנם אדרכא מהגמ' הנ"ל לכאורה יש לתמוה על הגאון רע"א דהא חזינן דע"י עדות מיוחדת מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו לחם צר ומים לחץ עד שכריסו נבקעת ומת, הרי דדוקא הריגה ממש אין דנין עפ"י עדות מיוחדת אבל גרם מיתה שפיר גורמין ע"י עדות מיוחדת כיון דהדבר אמת, א"כ גם השקאת סוטה לא גרע מהכנסה לכיפה כיון דאין הב"ד הורגין אותה בידים^{יג}.

ויש ליישב עפ"י מ"ש הרמב"ם בפ"ד מה' רוצח [ה"ט] דהכנסה לכיפה אינה אלא ברוצח ולא בשאר מחויבי מיתה אפילו בע"א ומגלה עריות, יעו"ש. א"כ בסוטה כיון דזנות היא ולא רציחה אין גורמין לה מיתה ע"י עדות מיוחדת להשקותה.

אמנם מהגמ' דסנהדרין הנ"ל יש לתמוה טובא על דברי מהר"א ששון סי' יז דאין מוציאין אשה מבעלה ע"י עדות מיוחדת שזינתה, יעו"ש. והדבר תימה נהי דל"ש הכנסה לכיפה רק ברוצח דהכי גמירי לה, אבל עכ"פ מוכח מסנהדרין הנ"ל דבכל עדות מיוחדת הדבר ברור לן שאמת הדבר

יג. עיין בקובץ שיעורים (ח"ב סי' לט אות ג) שהעיר כעין דברי רבינו דהשקאת סוטה לא עדיפא מכיפה, והרי חזינן דמהני עדות מיוחדת לכיפה, ע"ש שהוכיח דע"כ שניהם אינן כנפשות ולכן מהני עדות מיוחדת. אמנם רבינו הוכיח דכל שהורגיו ע"י גרמא מועיל בהו עדות מיוחדת. אע"ג דהוי כדיני נפשות.